

17.9.2020

Suomen malli osatyökykyisten työllistämiseksi

Suomeen luodaan systemaattinen, tavoitteellinen ja liiketoimintaperusteinen välityömarkkinatoimija käyttäen esimerkkinä Ruotsin Samhall -yhtiöstä saatuja kokemuksia sekä työpankkikokeilun tuloksia. Tarkoituksena on vahvistaa osatyökykyisten ja muiden vaikeassa asemassa olevien henkilöiden mahdollisuuksia siirtyä avoimille työmarkkinoille tarjoamalla tuettu työpaikka sekä avoimille työmarkkinoille siirtymiseen tarvittava koulutus ja muu tuki. Tavoitteena on myös edistää vammaisten oikeutta palkkatyöhön ja tarjota riittävän pitkäkestoinen työpaikka niille, joille työskentely avoimilla työmarkkinoilta ei toteudu.

Hallitus on päättänyt käynnistää selvitystyön, jossa määritellään Suomen mallin sisältö, toiminnan organisoiminen, rahoitusmuodot ja muut toimeenpanojärjestelyt. Toiminnan käynnistäminen ja vakiinnuttaminen sisällytetään osaksi Suomen kestävän kasvun ohjelmaa. Tavoitteena on lisätä myös työpaikkojen monimuotoisuutta, erilaisuuden hyväksymistä sekä lisätä yhteyksiä työllisyys- ja sosiaalipalvelujen välille. Lisäksi kartoitetaan yhteydet yksityisiin palvelutuottajiin. Uudistuksella tavoitellaan yhtymäkohtaa myös työkyvyttömyyseläkkeen lineaarisen mallin toteutukseen. Tavoitteena on, että toiminta käynnistyy viimeistään vuonna 2022.

Ruotsin Samhall-yhtiön ja Suomen työpankkikokeilun kokemuksia hyödynnetään

Samhall Ab on Ruotsin valtion omistama osakeyhtiö, joka työllistää valtiolta saadun tuen avulla vammaisia ja osatyökykyisiä henkilöitä. Samhall tarjoaa tavaroita ja palveluja liiketaloudellisin perustein (esim. siivouspalvelumarkkinat, toimisto- ja kiinteistöpalvelumarkkinat sekä vähittäis- ja jälleenmyyntimarkkinat). Valtio omistajana edellyttää, että tietty osuus työntekijöistä siirtyy työllistymisedellytysten parantuaessa muiden työnantajien palvelukseen.

Suomen työpankkikokeilun tarkoituksena oli kehittää Suomeen liiketoimintamalli, joka työllistää ja siirtää työmarkkinoille mahdollisimman paljon heikossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä. Useat eri alueilla toimineet työpankit työllistivät vuosina 2012–2016 lähes 11 000 osatyökykyistä, yli kuusi kuukautta työttömänä ollutta sekä vailla ammatillista tutkintoa olevaa nuorta. Työpankissa työttömille etsittiin työpaikka joko ulkopuolisista yrityksistä tai heidät palkattiin työpankkiin. Rahoituksen perusteena oli työllistyminen (työllistymisbonus, kun kohderyhmän henkilö työllistettiin asiakasyritykseen), jonka lisäksi työpankeille maksettiin perusrahoitusta ja pääsääntöisesti myös palkkatukea.

Aiemmat kehittämishankkeet usein määräaikaisia

Vaikeassa asemassa olevien työmahdollisuuksia on parannettu monilla kehittämishankkeilla, joissa tavoitteina on osaamisen ja ammattitaidon kehittäminen sekä asiakkaiden voimavarojen kasvattaminen jatkotyöllistymisen tukemiseksi. TE-toimistojen yhteistyökumppaneina ovat mm. palkkatuettua työtä tarjoavat yhdistykset ja säätiöt sekä kunnat, jotka tarjoavat palkkatuettuja työpaksoja. Toimenpiteiden työllistämisyolyymi on merkittävä, ja niiden vaikuttavuutta on pyritty parantamaan erilaisin kehittämistoimin. Leimallista toiminnalle ja sen rahoitukselle on usein määräaikaisuus tai hankepohjaisuus, mikä vaikeuttaa toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä. Tavanomaista

on myös ollut se, että työsuhteinen työ on määräaikaista ja palkkatuki on keskeinen työn tarjoamisen mahdollistaja.